

УДК 7.036+7.01+32.001

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.55>

МИСТЕЦТВО І ПОЛІТИКА НА ПЕРЕТИНІ СИМВОЛІЧНИХ ДИСКУРСІВ

Оксана Пушонкова

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
кафедра філософії, соціальних та політичних наук
бульв. Шевченка, 81, 18031 м. Черкаси, Україна*

Михайло Калініченко

*Київський університет інтелектуальної власності та права
кафедра іноземних мов, філології та журналістики
вул. Харківське шосе, 210, 02121, м. Київ, Україна*

Статтю присвячено дослідженню взаємодії мистецтва і політики у вимірі культури як простору образотворення та символічних репрезентацій. Мета роботи – дослідити своєрідність взаємодії мистецтва і політики на перетині символічних дискурсів, що передбачає звернення до культурних процесів та мистецьких практик в їх динаміці та швидкому оновленні. Методологія роботи передбачає звернення до історико-порівняльного методу задля визначення закономірностей взаємодії мистецтва і політики в контексті історії та філософії культури. Метод аналогії застосовано для окреслення спільних домінант у мистецтві й політиці в розкритті їх соціальних функцій та в досягненні специфічних цілей у культурі. Можливості аналітичного підходу дали змогу виокремити особливості взаємодії мистецтва і політики в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

Мистецькі й політичні процеси впливають один на одного в контексті як внутрішньої, так і зовнішньої взаємодії. Розкриття зв'язку моделі політичного устрою з особливостями його мистецької репрезентації як певної світоглядної системи звертає увагу на соціальні детермінанти та історично зумовлені особливості інтерпретації мистецтва в контексті політичних стратегій. Усе більшої актуальності набуває залучення потенціалу мистецтва не лише для ілюстрації та осмислення складних соціополітичних явищ, а й для формування підтримувальних і захисних стратегій в умовах тривалого протистояння з ворогом. Рухаючись між полюсами культури як живої системи символів та директивністю ідеології, мистецтво зберігає самодостатність у розмаїтті своїх естетичних функцій і водночас постає репрезентантом політичних процесів. У період тривалого воєнного конфлікту зростає значущість його критичної та ідеологічної функцій; особливої ваги набувають краса смислу та витонченість гри, що високо цінуються також у політичній сфері. Асиметрія між культурним та ідеологічним аспектами призводить до втрати гуманістичних цінностей та людяності як у політиці, так і в мистецтві.

Ключові слова: мистецтво і політика, ідеології, контроль, символічні системи, образотворення, війна.

Постановка проблеми. Мистецтво і політика здавна посідають визначне місце в суспільному житті, проте їх взаємозв'язок та взаємозумовленість не завжди є очевидними, адже мистецтво і політика, на перший погляд, – абсолютно різні сфери діяльності. Проте мистецтво як феномен культури є відображенням певних соціополітичних процесів. Між мистецтвом і політикою є багато спільного: оперування певними образами і метафорами, за допомогою яких мистецтво проявляє сутність речей, а політика – сутність суспільних процесів. Символ виступає як спільна основа естетичного та політичного ідеалів. Символіка в цьому контексті виступає своєрідною мовою, яка набуває універсальності в добу

візуальних комунікацій та стає потужним засобом формування громадської думки, національної ідентичності, політичних наративів. Політичний символізм мистецтва є засобом не лише самовираження через певну політичну ідею, а й засобом формування політичної свідомості та вектора соціальної активності. У добу постправди, коли ЗМІ дедалі втрачають довіру громадян, мистецтво змушує замислитись над складними соціальними та політичними процесами, стає ефективним інструментом формування критичного мислення, політичної комунікації, засобом вираження протесту.

Саме тому дослідження взаємодії мистецтва і політики є надзвичайно важливим, особливо під час війни, коли ідеологічний аспект мистецтва виходить на передній план і воно стає засобом символічного відображення політичних подій, що напряду пов'язані з критичною оцінкою політичних ідеологій, режимів влади та інших явищ.

Огляд літератури. Взаємодія мистецтва і політики цікавила ще античних мислителів, які розуміли політику як мистецтво управління державою. Мистецтво і політика тут об'єднуються навколо спільної мети: досягнення загального блага для кожного громадянина держави. Ідеалізоване сприйняття політичного устрою, характерне для середньовіччя, у добу Відродження поступається більш реалістичним і раціоналістичним підходам, що знайшло відображення й у художній практиці того часу. Т. Мор і Т. Кампанелла створюють майже мистецькі образи ідеального політичного устрою, а Ф. Шіллер формулює принципи функціонування «естетичної держави», в якій естетичне та політичне нерозривно пов'язані. І. Кант розмежовує мистецтво й політику, розглядаючи їх взаємодію крізь призму проблеми свободи, адже мистецтво належить до сфери свободи. Ці ідеї підтримують та адаптують до нових реалій культури Т. Адорно та Ж. Рансьєр, досліджуючи, як за допомогою владних функцій у мистецтві закріплюються режими. Тема взаємодії мистецтва і політики переходить у площину критики культури в концепціях Ж. Бодріяра та У. Еко, які підкреслюють симулятивну природу політики та розглядають мистецтво як засіб протидії оманам, фальшуванню й фальсифікаціям.

У концепції Ф. Моллера взаємодія політики і мистецтва набуває сучасного змісту, з акцентом на боротьбі символічних репрезентацій, ролі візуальності та морально-етичному вимірі.

Останнім часом взаємодія мистецтва й політики все більше привертає увагу українських дослідників, зокрема в контексті переструктурування символічних дискурсів. Цій темі присвячують свої розвідки А. Онищенко, Л. Стеценко, Є. Ланюк, В. Полянська, В. Черепанін, Є. Стасіневич, К. Стукалова та ін.

Мета роботи – дослідити своєрідність взаємодії політики і мистецтва на перетині символічних дискурсів, що передбачає звернення до культурних процесів та мистецьких практик в їх динаміці та швидкому оновленні.

Основна частина. І мистецтво і політика історично трансформуються. Мистецтво як сфера свободи, здавалося б, не може бути пов'язаним з політикою, але очевидним є те, що відбувається трансформація політики – від кастових систем до індивідуальної суб'єктивної свободи ХХ століття, – і, відповідно, з'являються нові мистецькі практики на основі провідних режимів.

Х. Бьончхоль зазначає, що ідеальною політикою є політика прекрасного, але яка є неможливою, «оскільки сучасна політика цілковито підпорядкована системним примусам. У неї майже немає простору для дій. Політика прекрасного – це політика свободи» [1].

Процес естетизації політики бере свій початок ще в добу Відродження, коли Т. Мор і Т. Кампанелла висунули концепції ідеальної держави у формі політичних утопій. Як зазначає Є. Ланюк, «утопія – це феномен радше політичної естетики, ніж політичної філосо-

фії чи політичної науки» [2, с. 204]. І в Н. Маккіавеллі, і в ренесансній утопії ми бачимо естетичну парадигму політики, «коли політика «твориться», аналогічно до мистецтва, а її естетична оцінка замінює етичну» [2, с. 207]. У маккіавелізмі «цінічна краса» політики на основі «безжального розуму» досягає апогею. Стає очевидним, що зв'язок політики і мистецтва є надзвичайно глибоким і багатограним, і естетизація тут не є тотожною гуманізації, тим більш вже у сучасному суспільстві, яке засноване на «етиці співчуття», «є уособленням <...> сентиментальної і безкровної – псевдолюбові, яка відокремлена від справедливості» [3, с. 46], концентрацією влади над об'єктом піклування у формі «турботливого деспотизму» [3, с. 46].

XX століття з його символічними формами, що подекуди позбавлені онтологічного змісту, засвідчує, що довершеність зовнішня є насамперед фактором сприйняття, що базується на психоемоційній компоненті.

Відповідно, символ як елемент будь-якої мистецької практики стає насамперед знаряддям впливу, де політика нав'язування може стати формою диктату, формою тоталітаризму, але за певних умов наближеною й до полюсу цінностей демократичних свобод. Проте поняття демократичних свобод не завжди збігається з поняттям свободи в мистецтві, яке за базовими ознаками є набагато ширшим та тяжіє до політичної незаангажованості. Але ідея абсолютно аполітичного й автономного мистецтва в просторі постсучасних трансмедійних практик стає все більш ефемерною, адже медіа як спосіб репрезентації стає невід'ємною частиною мистецьких процесів. Як зазначає А. Тормахова, «свобода творчості передбачає здатність створити будь-який мистецький продукт. Але не є тотожною можливістю просувати його в медіа. Адже важливе значення має його відповідність соціокультурним реаліям, етичним нормам, що панують у суспільстві, здатність запитам аудиторії» [4, с. 65].

Отже, політика може виступати в ролі імперативного, агресивного суб'єкта по відношенню до мистецтва, обмежуючи всі невідповідні до певної політичної доктрини форми. Також цей вплив може носити більш прихований характер, у душі спокуси синоптикона. Посилаючись на філософію культури Т. Адорно, який одним із перших констатував тенденцію до гедонізації та прагматизації мистецтва XX століття, В. Полянська звертає увагу на іманентну рису нових продуктів мистецтва, а саме на те, що вони «стають об'єктом експансії та довільного, зовнішнього перекоструювання мистецтва як сфери людської діяльності відповідно до певних меж, цілей» [5, с. 23].

Такою ж доволі безкомпромісною є думка В. Черепаніна, який стверджує, що «ніяка естетика чи художня практика з фундаментальних причин, що коріняться в самій сутності мистецтва, не може заявити про свою політичну безгрішність» [6, с. 87]. Коли мистецтво стає політичним мистецтвом, тобто «політизується, політично ангажується, це, умовно кажучи, «нацистська» ситуація: воно стає на службу політиці, дублює її. Коли ж мистецтво не політизується, його політична серцевина, звісно ж, зберігається, і воно, безперечно, здійснює вплив на політику» [6, с. 87].

Постає необхідність розкриття повноти й симетрії взаємодії між мистецтвом і політикою. Український дослідник Є. Ланюк, більшою мірою спираючись на культурфілософську методологію та історико-порівняльний метод у дослідженнях взаємодії мистецтва і політики, досліджує історичні аспекти суспільного ставлення до канону як до сукупності культурних форм, зокрема в архітектурі [2; 3; 13].

Те, що мистецтво і політику поєднує символ, набуває особливого сенсу у XX – на початку XXI століття. Втрата символу є втратою значення. І коли символ нічого не означає, він стає просто річчю, що позбавлена нумінозності й аурі. Для мистецтва, яке розкри-

вається у власній живій присутності, це не є проблемою. Але символічне мистецтво, в якому домінує ідея, значення набуває вираження краси сенсу, довершеності гри, віртуозність якої цінується також у політиці. Ф. Моллер звертає увагу саме на візуальні аспекти символізації політичного та зазначає, що «дослідження політики та мистецтва виявляють політично прогресивні можливості мистецтва та прогресивну політику митців, не ігноруючи той факт, що художні прояви можуть також підтримувати репресивну та насильницьку політику» [7].

Особливо в умовах війни, коли ідеологічний вимір набуває особливої ваги, мистецтво стає інструментом впливу, засобом комунікації та своєрідною зброєю. Адже мистецтво є не лише сферою свободи, а й «потужним інструментом трансляції емоційного досвіду представників тієї чи іншої культури» [4, с. 66]. Унікальність цього досвіду виростає з історичних умов та особливостей політичного та соціального буття.

Досліджуючи українське мистецтво в соціополітичному контексті, К. Стукалова порівнює взаємодію мистецтва і політики у лихі 90-ті та у 2000-ні, коли разом із незалежністю прийшла певна невизначеність нових умов, а звідси – аполітичність. І хоча для більшості громадян омріяна незалежність відкрила широке поле демократичних свобод, новий світогляд, нові практики, «попри бурхливий перебіг історичних подій та активне долучення молоді до цих процесів, значна частина населення залишалася політично пасивною» [8]. К. Стукалова зазначає, що більшість представників «нової хвилі», особливо на початку 90-х, «дистанціювалися від художнього коментування політичного життя та соціальної проблематики» [8]. Як приклад виключення, дослідниця наводить творчість Олега Тістола, який розробив стратегію, яка дозволяла йому працювати на полі ризику, препаруючи національний менталітет і ті візуальні коди, які виникали на межі традиційної української та номенклатурної радянської образностей» [8]. Але в більшості випадків пострадянський художник перших років незалежності шукав незаангажований політикою простір, вдаючись до абстракції або дитячого стилю, захоплюючись ігровими стратегіями, космополітизмом постмодернізму та його карнавальністю.

Вбудування в нову культурну політику молодій державі відбувалося поступово, адже нова культура ще не сформувала свою інфраструктуру. При цьому іронічні твори В. Цаголова, А. Савадова, О. Гнилицького, О. Чепелик та ін. містили прихований політичний контекст. Загалом, 90-ті стали десятиліттям усвідомлення українського мистецтва в контексті не лише світових мистецьких течій, але й розкриття естетики необароко, що властиве межовим культурним процесам на території України та символізує відхід від імперського мислення й жорсткого концептуалізму радянщини.

В українському мистецтві періоду незалежності простежується формування різноманітних репрезентаційних режимів, зумовлене впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Як зазначає А. Онищенко, мистецтво – «це боротьба за право конструювання реальності» [9, с. 67]. У політичних контекстах виступає насамперед як критика культури. Доцільно згадати тенденцію політизації мистецтва, що проявилася у 1980–1990-х роках у країнах Західної Європи та США. Епатажні твори Андреаса Серано, Роберта Мапплторпа, Маркуса Харві, Річарда Серра порушували актуальні соціальні проблеми, використовуючи провокативні символи, які спонукали глядача до переосмислення звичних уявлень. Це – соціально активне мистецтво. Якщо раніше два ракурси – культурний та ідеологічний – перебували в певній рівновазі, то нині мистецтво дедалі частіше постає як трибуна правди.

В Україні політизація мистецтва посилюється з розвитком політичної культури та критичного мислення, вбудованих у процеси декомунізації та деколонізації, що тривають упродовж 2000-х років ХХІ століття. Спочатку гібридна, а згодом повномасштабна війна

повністю змінює вектор: ідеологічний складник актуалізується, мистецтво виступає як зброя, як форма критичного осмислення подій, як «геополітичний інструмент» [10, с. 97]. Посилюються його соціальні, критичні, ідеологічні, комунікативні функції, а також зв'язок з історією, культурою пам'яті, соціальною філософією. Мистецтво стає простором діалогу: в мистецьких комунікативних проєктах, присвячених війні, через метафорично-символічну мову відбувається «перехід від вираження емоційного переживання травматичного досвіду до його осмислення в концепті, у ширшому контексті індивідуальної історії і колективної пам'яті» [11, с. 310].

Символ стає особливо вагомим знаряддям впливу. У цьому контексті Є. Ланюк описує два способи взаємодії політики і мистецтва: культурний та ідеологічний. Мистецтво є феноменом культури, зокрема політичної, тому, виступаючи свідком доби, воно є водночас її дзеркалом. Отже, зміна політичної системи спричиняє трансформацію символічної системи. На рівні ідеології мистецтво постає як інструмент політичної боротьби – як трибуна, як маніфест. Проте рівновага між культурним та ідеологічним у мистецтві має зберігатися, аби воно не втратило своєї специфіки [13].

Варто пам'ятати, що мистецтво відіграє ключову роль у формуванні ідентичності. Як зауважує С. Волін, у світлі подібності змін у культурних та політичних дискурсах «ідея стабільного, орієнтованого на правила, центрованого «Я» відкидається на користь свободи винаходити і переосмислювати себе заново» [12, с. 594].

Асиметрія між культурним і ідеологічним аспектами призводить до втрати гуманістичних цінностей та людяності як у політиці, так і в мистецтві. Так, звертаючись до теорії «естетичної ідеї» В. Бен'яміна, Є. Ланюк зазначає, що «після втрати мистецтвом «аури» функцію суспільного об'єднання почала виконувати політика, яка перебрала в мистецтва його «ауратичну» харизму і сама стала естетичною» [13, с. 11]. Як приклад *естетизованої політики* В. Бен'ямін розглядав фашизм, який намагався «утримувати увагу мас на естетично-шокових подразниках» [13, с. 11]. Мистецтво тут стає інструментом виключно ідеологічного впливу, розкриваючи свої змісти в штучному поєднанні морального та естетичного.

У контексті української культури і мистецтва, і політика спрямовані на боротьбу з тоталітаризмом, радянськими мистецькими наративами та практиками, які у вигляді символічних уламків ще частково присутні у світобаченні українців.

Проілюструємо зв'язок мистецтва і політики на прикладі кількох творів Народного художника України, колекціонера, письменника, благодійника, активного учасника «Української нової хвилі» 1980–2000-х років Миколи Бабака. Його робота «День ненароджених птахів» (1988 р., колекція ЧОХМ) періоду художнього експерименту, яку виконано в межах естетики сюрреалізму та гіперреалізму, містить глибокі символістські ідеї й виступає проєктивним екраном для багатьох політичних процесів, соціальних проблем та рефлексій колективних травм українського народу – геноцидів, війн, локальних і глобальних катастроф. Потужний символ «ненароджених птахів» має багатозначний характер: він може вказувати на втрату потенціалу, загублені життя або припинення процесів відновлення, виступати як спогад або як нищівна критика. Ця робота й нині зберігає актуальність та часто політизується глядачем. В її основі, як зазначив Микола Бабака на авторській екскурсії, лежить його власний дитячий спогад, який він візуалізував з метою передати абсурд раптового зникнення життя. Цей твір є свідченням того, як символічні дискурси переплетено в одній роботі за принципом резонансу, та який виступає, з одного боку, трибуною правди, а з іншого – є суто біографічним твором, твором-спогадом.

На авторському проєкті «Микола Бабака. Художник. Колекціонер», що тривав у вересні–жовтні 2024 року в Черкаському обласному художньому музеї, у центрі уваги

постала людина та її ідентичність, що формувалася в боротьбі з тоталітаризмом. Микола Бабак презентував різні грані бачення мистецтва в його зв'язку з політикою. Багато робіт було створено в арт-тандемі з Євгеном Матвєєвим. Концептуальні ідеї серії «13 кімнат COVID» розглядаються на різних рівнях глядацької рефлексії. Йдеться не лише про новітні дизайнерські техніки, але й про ідентичність, дисциплінарну владу сучасного паноптикона, жертвопринесення, інфантильне й змертвіле в нас самих, «будівничих нової цивілізації», що втратили свободу заради нав'язаної зони комфорту. Абсурдність самоізоляції, вимушений ескапізм, божевільна гра в людину – основні теми цієї серії. Також у творах простежуються мотиви антиутопій Дж. Оруелла та О. Хакслі, постапокаліптичного твору Дж. Віндома «Лялечки» («Переродження» (рання назва «Час змін»), екранізації Уейла «Наречена Франкенштейна», розкриваються філософські ідеї впливу соціальних норм на формування ідентичності, простежується зв'язок між релігійним фанатизмом і фашизмом, а також порушується тема знищення інакшості як наслідок страху перед нею. Філософські питання цієї серії: Чи зможе людство вижити? Як зберегти людяність?

Іронічні натяки та тривожні передчуття пов'язані з образом лялечки-мумії-гомункула – істоти, подібної до людини, яку, згідно з уявленнями середньовічних алхіміків, можна було створити штучним шляхом. Ця істота володіє всіма знаннями і може поділитися ними, проте створення гомункула вважалося не лише вершиною людської науки, але й разом із тим втіленням гріха, оскільки штучна істота позбавлена душі. Інколи слово «гомункулус» використовують як іронічно-презирливу алегорію щодо штучної, нежиттєздатної, вигаданої людини, котра з позиції певної ідеології або наукової доктрини вважається «ідеальною» або «єдиною правильною».

Таким чином, Микола Бабак у цьому творі, як у багатьох своїх серіях, виводить мистецтво на рівень критики культури у вимір філософських понять цінності життя, свободи, самовизначення, створює діалогічний простір для різних символічних дискурсів, тим самим формуючи нову культуру політичного мислення, що тісно пов'язана з гуманістичними цінностями.

Висновки. Мистецькі й політичні процеси впливають один на одного в контексті як внутрішньої, так і зовнішньої взаємодії. Розкриття зв'язку моделі політичного устрою з особливостями його мистецької репрезентації як певної світоглядної системи звертає увагу на соціальні детермінанти та історично зумовлені особливості інтерпретації мистецтва в контексті політичних стратегій. Усе більшої актуальності набуває залучення потенціалу мистецтва не лише для ілюстрації та осмислення складних соціополітичних явищ, а й для формування підтримувальних і захисних стратегій в умовах тривалого протистояння з ворогом. Рухаючись між полюсами культури як живої системи символів та директивністю ідеології, мистецтво зберігає самодостатність у розмаїтті своїх естетичних функцій і водночас постає репрезентантом політичних процесів. У період тривалого воєнного конфлікту зростає значущість його критичної та ідеологічної функцій; особливої ваги набувають краса смислу та витонченість гри, що високо цінуються також у політичній сфері. Асиметрія між культурним і ідеологічним аспектами призводить до втрати гуманістичних цінностей та людяності як у політиці, так і в мистецтві.

Ілюстративний матеріал:

1. Микола Бабак. День ненароджених птахів. 1988 р. Полотно, олія.
2. Арт-тандем БМ Бабак-Матвєєв. 13 кімнат COVID. Поліптих. 2021р. Фото, інсталяція, цифрове мистецтво, композитна алюмінієва плита, друк оригінальними чорнилами на фотовінілі, ламінація.

3. Арт-тандем БМ Бабак-Матвеев. Повінь. Серія «Послання з Раю», 2024 р. Полотно, олія.
4. Арт-тандем БМ Бабак-Матвеев. Калина. Серія «Антидепресанти». Приватна колекція. 2024 р. Полотно, олія

Список використаної літератури

1. Бьончхоль Х. Політика прекрасного / Пер з нім. Д. Мельник. 2025. Kontur – робити видимим. URL: https://kontur.media/han_thepolitics_of_beauty/
2. Ланюк Є. Естетика політичних теорій епохи Відродження. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2014. Випуск 4. С. 197–210.
3. Ланюк Є. Свобода у постіндустріальну епоху: «етика співчуття» та «суспільство опіки». *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2022. Випуск 29. С. 39–55.
4. Тормахова А. До проблеми взаємодії мистецтва та політики в контексті сучасної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 2. С. 64–68.
5. Полянська В. Політичний стиль як явище світ-естетики і світ-політики. *Політичний менеджмент*. 2007. № 5. С. 23–29.
6. Черепанін В. Сучасне мистецтво і політичне: проблеми взаємовпливу. *Культура і політика*. 2006. С. 87–93. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d5946c8b-bd3c-4127-815d-5d333c83578d/content>
7. Möller F. Politics and Art. Subject: Political Science, Comparative Politics, Political Theory, 2016. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199935307.013.13.
8. Стукалова К. (Не)втрачене десятиліття: мистецтво в соціально-політичному контексті 90-х років. *Research Platform Online Tool*. 2016. URL: <https://archive.pinchukartcentre.org/reviews/nevtrachene-desyatilittya-mistetstvo-v-s>
9. Онищенко А.В. Конструюючи реальність: мистецтво як поле боротьби репрезентацій політичних ідеологій. *Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2019. Том 4. С. 67–72.
10. Добровольська О., Небесник І., Майдич О. Плакат як геополітичний інструмент. *VI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну»*. Київ : КНУТД, 25 квітня 2024. С. 97–99.
11. Пушонкова, О.А., П'янзін, С.Д. Культура пам'яті у мистецьких рефлексіях війни (на прикладі проекту «Війна в Україні: візуальні виміри пам'яті»). *Культурологічний альманах*. 2023. № (3). С. 304–311. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.43>.
12. Wolin S. Politics and Vision / S. Wolin. Princeton: Princeton University Press, 2004. 761 p.
13. Ланюк Є. Політика і мистецтво. Історичний взаємозв'язок : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 244 с. + вкл. 24 с.

ART AND POLITICS AT THE INTERSECTION OF SYMBOLIC DISCOURSES**Oksana Pushonkova***Bogdan Khmeltsky National University of Cherkassy
Department of Philosophy, Social and Political Sciences
Shevchenko Blvd., 81, 18031 Cherkasy, Ukraine***Mykhailo Kalinichenko***Kyiv University of Intellectual Property and Law
Department of Foreign Languages, Philology, and Journalism
Kharkivske Shose St., 210, 02121, Kyiv, Ukraine*

The article is devoted to the study of the interaction between art and politics in the dimension of culture as a space of image creation and symbolic representations. The aim of the work is to explore the peculiarities of the interaction between art and politics at the intersection of symbolic discourses, which involves referring to cultural processes and artistic practices in their dynamics and rapid renewal. The methodology of the work involves the use of the historical-comparative method to determine the patterns of interaction between art and politics in the context of the history and philosophy of culture. The method of analogy is used to outline common dominants in art and politics in revealing their social functions and in achieving specific goals in culture. The possibilities of the analytical approach made it possible to identify the peculiarities of the interaction between art and politics in the context of modern sociocultural transformations. Artistic and political processes influence each other in the context of both internal and external interaction. Revealing the connection between the model of political structure and the peculiarities of its artistic representation as a certain worldview system draws attention to the social determinants and historically conditioned peculiarities of the interpretation of art in the context of political strategies. It is becoming increasingly important to harness the potential of art not only to illustrate and comprehend complex socio-political phenomena, but also to form support and defense strategies in conditions of prolonged confrontation with the enemy. Moving between the poles of culture as a living system of symbols and the directiveness of ideology, art retains its self-sufficiency in the diversity of its aesthetic functions and at the same time acts as a representative of political processes. During a prolonged military conflict, the importance of its critical and ideological functions increases; the beauty of meaning and the sophistication of play, which are also highly valued in the political sphere, take on special significance. The asymmetry between cultural and ideological aspects leads to a loss of humanistic values and humanity in both politics and art.

Keywords: art and politics, ideologies, control, symbolic systems, image creation, war.